

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY ANTONIEGO DOBROWOLSKIEGO
(1872-1954)
(123)**

Antoni Bolesław Dobrowolski urodził się 6 czerwca 1872 r. w Dworszowicach Kościelnych w powiecie piotrkowskim. Jego ojciec Jan był zduńcem i organistą, matka Józefa z Szyndlerów robotnicą w majątku rolnym.

W roku 1891 r. ukończył Gimnazjum Filologiczne w Warszawie. Od roku 1889 działał w kółkach związanych z II Proletariatem. W latach 1891-1894 za działalność polityczną był osadzony w więzieniu w Cytadeli, na Pawiaku i w Kriestach w Petersburgu, następnie zesłany w 1894 r. do Tyflisu, skąd udało mu się w 1895 r. uciec do Rumunii, skąd wyjechał do Szwajcarii. W Szwajcarii studiował filozofię (1895-1896) i biologię (1896-1897) na uniwersytecie w Zurychu, a następnie biologię i fizykę na uniwersytecie w Liege w Belgii (1897).

W latach 1897-1899 brał udział w wyprawie badawczej pod kierunkiem Adriena de Gerlache de Gomery na statku „Belgica”. W wyprawie uczestniczyła międzynarodowa załoga, m. in. Henryk Arctowski i Antoni Bolesław Dobrowolski.

Po powrocie z wyprawy pracował w Belgijskim Biurze Polarnym (1899-1907) zajmując się analizą rosyjskiej literatury naukowej w dziedzinie badań polarnych. W 1907 r. korzystając z ogłoszonej amnestii powrócił do Polski. W latach 1907-1914 pracował jako nauczyciel biologii i fizyki w Ognisku Wychowawczym s w Starej Wsi i w Szymanowie koło Grodziska Mazowieckiego (1907-1909), w Gimnazjum A. Jeżewskiego w Warszawie (1909-1911) i w Szkole Kupców w Łodzi (1911-1914). W latach 1915-1917 brał udział w podróży badawczej do Szwecji. W latach 1916-1917 dzięki stypendium Kasy im. J. Mianowskiego pracował jako asystent Instytutu Meteorologicznego w Uppsali.

W latach 1917-1922 był wizytatorem szkolnym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Następnie pracował w Państwowym Instytucie Meteorologicznym na stanowisku zastępcy dyrektora (1923-1926) i dyrektora (1926-1929).

W latach 1927-1938 pracował w Wolnej Wszechnicy Polskiej na stanowisku kierownika Katedry Pedagogiki. W Uniwersytecie Warszawskim pracował na stanowisku Kierownika Katedry Pedagogiki i Organizacji Szkolnictwa (1946-1949). W 1948 został profesorem zwyczajnym.

Zajmował się meteorologią, hydrometeorologią i klimatologią. Opublikował m. in. *Wyprawy polarne. Historia i zdobycze naukowe* (1914, wznowienie 1925), *Historia naturalna lodu* (1923), *Wspomnienia z wyprawy polarnej* (1950).

Był członkiem nadzwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (1928) i członkiem tytularnym Polskiej Akademii Nauk (1952).

Był żonaty z Zofią Ulińską. Zmarł w dniu 27 kwietnia 1954 r. w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (kwatery A 2-11-14).

Materiały Antoniego Dobrowolskiego zostały przekazane do PAN Archiwum w Warszawie przez Instytut Geofizyki PAN w roku 1974. W księdze nabytków wpisano zespół pod numerem 1239. Materiały archiwalne dotyczące Antoniego Dobrowolskiego znajdują się również w Muzeum Ziemi PAN w Warszawie.

Materiały spuścizny pochodzą z lat 1897-1933. W 2020 r. uporządkował zespół i opracował inwentarz Marek Ciara. Objętość zespołu to 0, 04 m. b. Spuścizna składa się z 2 jednostek. Opracowano ją zgodnie z *Wytycznymi opracowania spuścizn archiwalnych po uczonych*.

W 1 jednostce znajdują się fragmenty 2 artykułów: *Les observations des nuances et le postulat methodique de conduite* i *O wysiłkach oświatowych w ZSRR*.

W jednostce 2 materiały biograficzne z roku 1897 i niedatowane: spis publikacji i 2 fotografie.

W PAN Archiwum w Warszawie spuścizna otrzymała sygnaturę 123. W wyszukiwarce www.szukajwarchiwach.pl zespół ma nr 583. Inwentarz składa się z 2 jednostek.

Źródła i bibliografia

1. Materiały Antoniego Dobrowolskiego, PAN Archiwum w Warszawie, 123
2. *Dobrowolski Antoni Bolesław*, [w:] Słabczyński W. i T., *Słownik podróżników polskich*, Warszawa 1992, s. 87-88
3. *Dobrowolski Antoni Bolesław*, [w:] Śródka A., *Uczni polscy XIX-XX stulecia*, t. I, Warszawa 1994, s. 373-376
4. Wójcik Z., *Dobrowolski Antoni Bolesław*, [w:] *Polski wkład w przyrodoznawstwo i technikę. Słownik polskich i związanych z Polską odkrywców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki*, red. B. Orłowski, Warszawa 2015, tom I, s. 330-331

INWENTARZ

1. *Les observations des nuances et le postulat methodique de conduite*
O wysiłkach oświatowych w ZSRR
Artykuły fragmentarycznie zachowane i fotografie dotyczące artykułu
1933, b. d., rkp., masz., l., k. 6, fot. 2
2. Materiały biograficzne
Spis publikacji, 2 fotografie, notatka dotycząca fotografii, notatka dotycząca A. D
1897, b. d., rkp., masz., l., k. 2, fot. 2